

ტოტალიტარული პროპაგანდა და მეხსიერება

მეოცე საუკუნეში ტირანიის ახალი და ექსტრემალური ფორმა ტოტალიტარიზმი გაჩნდა. ტერმინი გულისხმობს საზოგადოებასა და მის წევრებზე ტირანი მმართველებისა და თავს მოხვეული შეხედულებების სრულ ბატონობას. მთავრობის ძალაუფლება იმდენად ფართოა, რომ რეჟიმი მის ქვეშემრდომებს მხოლოდ კონტროლს კი არა ადამიანის ბუნების გარდაქმნასაც ცდილობს. ძალადობა ყველა ტოტალიტარული სახელმწიფოს საფუძველია-კონტროლირებადი სისტემატიური, სახელმწიფოს მიერ თავსმოხვეული ძალადობა. ეს ძალადობა ხშირად განურჩეველი მასობრივი ტერორისა და გენოციდის სახეს იღებს, რომელიც ხალხის მთელი ჯგუფების, კატეგორიების ან კლასების წინააღმდეგაა მიმართული.

მე-20 საუკუნეში აღზევებული ტოტალიტარული რეჟიმების იდეოლოგიებში გაცხადებული იყო ახალი ტიპის ადამიანის და საზოგადოების ჩამოყალიბების ამოცანა, რომელიც ამ ლოზუნგებისა და პროპაგანდის მიღმა, რეალურად - სისტემის მორჩილ და საკუთარი აზრის არმქონე მოქალაქეების თაობების გაზრდას და მათ ტვინებსა და კუნთებზე სისტემის მარადიულ ბატონობას გულისხმობდა.

ამ ამოცანას ემსახურებოდა ტოტალიტარული რეჟიმის პროპაგანდისა და აგიტაციის უზარმაზარი მექანიზმები. რეჟიმის ხმა ისმოდა ყველგან - რადიოში, ტელევიზიაში, გაზეთის ყველა სვეტში, ქალაქის ყველა კედელზე, ტრანსპორტში, ტოტალიტარული სისტემის ბელადების სახეებს უცქერდნენ თაობები საბავშვო ბაღის ოთახიდან მოყოლებული სიბერემდე. ტოტალიტარული რეჟიმის პროპაგანდის ათწლეულები ენაზეც კი ახდენდა გავლენას და მის ქსოვილს ცვლიდა.

სწორედაც, ტოტალიტარულ სახელმწიფოში და, სახელდობრ, განათლების სისტემაში აუცილებელია ბერკეტები, რომელიც მორჩილ თაობას აღუზრდის ხელისუფალთ. ამის გარანტიისთვის გამოყენებულია ჰუმანიტარული დისციპლინების სახელმძღვანელოები, სადაც ვხვდებით პირდაპირ თუ შეფარულად პროპაგანდის მაგალითებს.

“ახალი ადამიანის” და საზოგადოების ჩამოყალიბების გზაზე ტოტალიტარულ რეჟიმებს საერთო მეხსიერების წაშლა და მისი

ჩანაცვლება სჭირდებოდათ. ისტორიის მეცნიერება, სკოლა და მეხსიერების ადგილები მკაცრი იდეოლოგიური ჩარჩოების და მუდმივი კონტროლის ქვეშ უნდა ყოფილიყო. ეპოქის თვითმხილველებს და მონაწილეებს საჯაროდ და ღიად ვერ უნდა ესაუბრათ წარსულის რეალური სურათის შესახებ, ისტორიული წყაროები მოქალაქეებისათვის მიუწვდომლად - საიდუმლო საცავებში უნდა ყოფილიყო ჩაკეტილი, ახალ თაობებს კი წარსულის რეჟიმის მიერ შექმნილი ერთადერთი და ჭეშმარიტი სურათი უნდა სცოდნოდათ. ტოტალიტარული სახელმწიფოს უცვლელი დამახასიათებელი ელემენტის - მასობრივი რეპრესიებისა და შიდა პოლიტიკური წმენდების კვალდაკვალ კი, წარსულის მუდმივი გადაწერა, “მტრის ხატის” ცვლილება, არასასურველი ფიგურებისა და მოვლენების გაქრობა ისტორიის სახელმძღვანელოების შედგენისას ჩვეულ და აუცილებელ მოვლენად იქცეოდა ხოლმე.

ისტორიული მეხსიერების ტოტალიტარულ თარგზე მოჭრის პროცესი საბჭოეთის დაშლამ ვერ დაამთავრა და მისი ეფექტები დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგაც არაა დამლეული.

თანამედროვე სასკოლო და უმაღლესი განათლების სისტემა სრულად არაა განთავისუფლებული საბჭოური მემკვიდრეობისაგან. ეს კი ისტორიის პროპაგანდისტული მიზნებისთვის გამოყენებაში ეხმარება ავტორიტარიზმისკენ მიდრეკილ ხელისუფლებებს.

ისტორიის საგნის საკონკურსო თემაზე, „ისტორიაზე დაფუძნებული პროპაგანდა 20-21 საუკუნეებში“, ყველაზე მისაღები საშუალება ამ კუთხით იქნება, სახელმძღვანელოების კვლევა ორი მიმართულებით: საბჭოთა, ტოტალიტარული და დამოუკიდებელ სახელმწიფოს პერიოდები. მოსწავლეებმა შეიძლება მოიძიონ საჭირო მასალები ისტორიაზე დაფუძნებული პროპაგანდის თაობაზე როგორც ძველ, ასევე თანამედროვე სახელმძღვანელოებში.

2023-2024 წლების ისტორიის სასკოლო კონკურსი თემაზე, „ტოტალიტარული პროპაგანდა და მეხსიერება“, მოუწოდებს და უბიძგებს მონაწილე მოსწავლეებს და პედაგოგებს იკვლიონ და გაანალიზონ ტოტალიტარული რეჟიმის პროპაგანდის გავლენა ჩვენი საზოგადოების საერთო მეხსიერებაზე - გამოავლინონ მისი კვალი სხვადასხვა სფეროში: როგორ ცდილობდა რეჟიმი, ჩვენს საზოგადოებას სცოდნოდა ცივილიზაციების ისტორია, კულტურის განვითარების სურათი, შუა საუკუნეების ისტორია, მოდერნული ხანა. რა კვალი

დაატყო რეჟიმის პროპაგანდამ კინოხელოვნებას, მხატვრობას, არქიტექტურას, ენას?

უშუალოდ ისტორიის სწავლებაში ტოტალიტარული სისტემის გავლენის დასაფიქსირებლად, შევეცადოთ და გავაანალიზოთ ისტორიის სახელმძღვანელოები - საბჭოთა ტოტალიტარული და დამოუკიდებელი სახელმწიფოს პერიოდებში. მოსწავლეებმა შეიძლება მოიძიონ საჭირო ტოტალიტარული პროპაგანდის და იდეოლოგიის გავლენის ამსახველი მასალები ისტორიის და მეხსიერების სფეროზე როგორც ძველ გამოცემებში, ისე თანამედროვე სახელმძღვანელოებში.